

KODÁCSY TAMÁS

Homiletica interrogationis – a kérdezés homiletikája

„»Soha nem szabad elveszíteni a bátorságot; amikor szerencsétlenségek gyülekeznek rettenetes módon a fejünk felett, a felhők között egy segítőkész kezet pillantunk meg«, így beszélt Jesper Morten tisztelendő úr az utolsó esti prédikációban! Nos, én hozzászóltam ahhoz, hogy sokat sétáljak a szabad ég alatt, de efféle dolgot még soha nem vettem észre. Ám néhány nappal ezelőtt egy gyalogtúra során mégis láthattam egy ilyen fenomént. Persze nem kéz volt tulajdonképpen, hanem egy karhoz hasonló valami, mely a felhőből nyúlt ki. Elmélkedni kezdtem: eszembe jutott, bárcsak itt lenne Jesper Morten és eldöntené, hogy ez-e a fenomén, amelyre célzott. Ahogy ott állok ezekkel a gondolatokkal elfoglalva, egy vándor szólít meg, aki a felhőre mutatva ezt mondja nekem: »Látja a légtölcsért? Ezen a vidéken meglehetősen ritkán láthatunk ilyesmit; néha egész házakat ragad magával.« Isten őrizz, gondoltam, ez hát a légtölcsér, és amilyen gyorsan csak lehetett, kerekét oldottam.

Vajon mit tett volna helyemben Jesper Morten tisztelendő úr?¹

A lelkészképesítő vizsgámon a bizottság elnöke, Bölskei Gusztáv arról kérdezett, hogy milyen az a prédikáció, amelyiknek nincs köze a valósághoz. Hogyan lehet az igehirdetésben tetten érni a legalizmust, a betanult paneleket, a jelentését vesztett szófordulatokat? A kollokvium megmaradt bennem, és azóta is vesződök a válasszal. A választ természetesen még nem találtam meg, de az erőt ad, hogy a kérdéssel nem voltam és nem vagyok egyedül. Igehirdető testvéreimmel ugyanezekkel a problémákkal küzdünk, a kérdezés kérdésével.

Számos példát hozhatunk arról, milyen Jesper Morten-i mondatokhoz hasonló szövegek hangzanak el a szószékről, ahol a beszédek átítatja a leghalványabb kétségektől is mentes, a valóságtól távoli gondolatok magabiztos hirdetése. Ugyanúgy tanúi vagyunk a minden alapot nélkülöző vallásos beszédeknek is, amelyekből éppen a prófétai üzenet hiányzik. Vajon hogyan lehet úgy beszélni Isten Igéjéről, hogy annak köze legyen azokhoz az emberekhez, akik hallgatják? Hogyan lehet úgy beszélni Istenről, hogy abban a biztos hit és alázat tükröződjék? Hogyan érvényes az a kettősség a hirdetett Igére, amit a kijelentett Igében, Jézus Krisztusban látunk: egyszerre emberi és isteni? Az igehirdetés hogyan ül a hallgatóság világában, és egyszersmind áll mint Isten Igéje?

Az ógyházi krisztológiai viták arra figyelmeztetnek bennünket, hogy Jézus Krisztus kettős természetét csak paradoxonban fejezhetjük ki. Sőt, egy állítás legtöbbször újabb kérdéseket szül, ami izgalmassá is teszi a teológiai vállalkozást. Az első egyetemes hitvallásnak, a Níceai Hitvallásnak a szövegét ugyan még anatómával egészítették ki, de ne feledjük, hogy ez az erőteljes átokformula eltűnt a későbbi hitvallási szövegekből. Mintha a krisztológiai hitvitákból származó tételek végleges magabiztosságát vonták volna vissza a zsinati atyák. Ha az Ige-teológia legfőbb forrásában, Jézus Krisztusban megjelenik ez a kettősség, miért ne jelenne meg a róla szóló beszédben is? Miért félünk a paradoxont, a bizonytalanságokat és kérdéseket megfogalmazni az igehirdetésben? Hogyan készülünk fel erre a nyitottságra?

Készül az igehirdetés, az inkubáció befejezve. Az igehirdető végre megragadta a textus üzenetét. Lehántotta a kérget a kérügmáról, megértette Isten szavát. Ott csillog a szemében a fény, a megértés világossága. Alig várja, hogy szószéken lehessen, és szépen felépítve mindenkinek továbbadhassa azt a mondanivalót, ami immár a sajátja. Ám, a huszonegyedik századi istenkeresés miatt nem olyan időket élünk, ahol kész válasszal beérhetnénk. Vissza

1 KIERKEGAARD, S.: Vagy-vagy, 30.o.

kell menni az inkubátorba, oda az íróasztalhoz, kimenni a kertbe, járni az utcákat, futni vagy pipázni, ki hol szokott megvilágosodni. Fel kell tenni újra őszintén a kérdéseinket a textussal kapcsolatban, és hagyni kell, hogy mi is megkérdezettek legyünk. Ha már tényleg tudjuk a választ, nem csak úgy érezzük, nem csak a szemünkben látszik valamilyen megértést tükröző fény, akkor mondhatjuk: elértünk valahová. Ha elértünk valahová, és tényleg ott vagyunk, nem csak képzeljük azt, akkor sem lélegezhetünk föl. Nincs más teendő, mint újra visszamenni az inkubátorba, ismét oda az íróasztalhoz, ismét kimenni a kertbe, újra az utcákon járni, futni vagy pipázni, a helyre, ahol elmélyülten gondolkodni szoktunk. Ezt addig kell ismételni, amíg meg nem lesz az a kérdés, amire végre *nem* tudjuk okvetlenül a választ, és végre *nincs* bennünk az isteni üzenet birtoklása.

„Nem könnyű vasárnapról vasárnapra prédikálni anélkül, hogy ne győzzük meg magunkat és másokat, hogy nekünk *van* Istenünk és rendelkezünk felőle. Nem könnyű Istent hirdetni gyermekeknek és pogányoknak, szkeptikusoknak és szekularizáltaknak, miközben azt hangsúlyozzuk, hogy mi nem birtokoljuk Istent, hanem mi magunk is várunk rá. Meggyőződésem, hogy a keresztyénséggel szembeni legtöbb lázadás oda vezethető vissza, hogy a keresztyének nyíltan vagy burkoltan azt állítják, hogy birtokolják Istent.”²

Paul Tillich éppen egy igehirdetésben fogalmazza meg az igehirdetés dilemmáját. Hogyan lehet Istenről beszélni úgy, hogy egyszerre fejezzük ki határozottságunkat és bizonytalanságunkat? Hol van az a mezsgye, ahol hitelesen szólal meg az az üzenet, hogy van Isten, akit nem tudunk egy rendszerbe, egy dogmába, egy szoborba, egy gondolatba bezárni? Az őszinte kérdések területe az a hely, ahol az igehirdető alázatosan és határozottan meg tudja mutatni ezt a kettősséget.

Miért jó kérdezni?

A keresztyén misszióknak új helyzetekkel kell szembesülni, a gyülekezeti tagoknak érett spirituális eledellel kellene táplálkozniuk. „Olyan időszakban élünk, ahol a hittel kapcsolatban éles kérdések fogalmazódnak meg.”³

A kérdezés a tanulás egyik legjobb formája. Kérdéseket teszünk fel, és megpróbáljuk azokat megválaszolni. „Ahogyan az óvodában, úgy az egyetemen is a kérdésekkel és válaszokkal tudunk a leghatékonyabban dolgokat felfedezni és megtanulni. ... A kérdezés kognitív disszonanciát teremt a hallgatóban. Egyszerűen szólva, az emberi elme, amely sokkal hatékonyabb bármilyen számítógépes eszköznél, folyamatosan válaszokat keres a kérdésekre, amelyeket különböző forrásból merít.”⁴

A kérdezés a keresztyén hagyományban a tanulás, az istenismeret megszerzésének egyik leginkább használt, és egyik legjobban kiforrott formája. Aquinói Szent Tamásnál a quaestiones-forma, amely többek között a Summa Theologiae keretét is adja, a korabeli egyetemi vitákat mintázza. A kérdés feltevése után a válaszban érveket hoz elő, amely továbbgondolásra készíteti az olvasót. Ugyanúgy a reformáció korában a káték kérdés-felelet formájában foglalták össze az ismeretet.

„Luther Márton éveken át számos kérdéssel tusakodott. Újra és újra megtapasztalta a kísértésekben (Anfechtung) a kognitív, emocionális és spirituális vívódásokat, amelyeken keresztül kreatív felismerésre jutott. Robert Conrad tanulmányában a tanulási folyamat négy

2 TILlich, P.: The Shaking of the Foundations, 150.o.

3 HUGHES, R. G.: Sermons Shaped Like Questions, 143. o.

4 HUGHES, R. G.: Sermons Shaped Like Questions, 143. o.

állomását különbözteti meg: »aktív vívódás, passzív rezignáció, váratlan megvilágosodás, és ... értelmezés.« Igehirdetőként keressük a módot, hogyan lehet kiaknázni a kreatív konfliktust, hogy elmélyítsük a hitbeli megértést. Ezt a tanulási folyamatot kell átalakítani egy tanítás-prédikálás modellé. A bibliai-teológiai felismeréshez vezető küzdelem dinamikájára úgy kell tekinteni, mint olyan tapasztalatra, amelyet a hallgatókkal, tanulókkal meg lehet osztani.»⁵

A kérdés homiletikája

A kérdésben a felkészülést tekintve sincs semmi új. Minden homiletikai útmutató a Szentlélek segítségül hívása után arra hívja fel a figyelmet, hogy tegyünk fel kérdéseket a textussal kapcsolatban, értsük meg Isten üzenetét. Ez az első állomás, ebből következik a prédikáció felépítése tanítással, alkalmazással, pontokba szedett tételekkel, vázlattal, majd kész szöveggel. Homiletikai és retorikai eszközök tárháza áll a rendelkezésünkre, amellyel kibonthatjuk a mondanivalónkat. Az élettapasztalatunkban, irodalmi művekben, kézikönyvekben, segédanyagokban, az interneten elérhető számos elkészített történetből meríthetünk, amelyek hol félszegen, hol frappánsan világítanak meg egy-egy teológiai gondolatot.

Ám hogyan lehet túljutni az első állomáson, a kérdésen? Ki tudja jó lelkiismerettel kipipálni a kérdezd-a-textust lépést? Nem kísér-e végig ez a kérdés a felkészülés során? Sőt, nincs-e helye ennek az igehirdetésben is? Lehetnek-e kérdésként megformált igehirdetések: „sermons shaped like questions”? Van-e létjogosultsága egy *homiletica interrogationis*-nak? Egy olyan homiletikának, amelyben a textusból fakadó kérdésnek van elsőbbsége és nem az igehirdető válaszainak? „Az igehirdető nem kezdheti a válaszokkal. Először a kérdésekkel kellene kezdenie.”⁶ A kérdésből fakadó nyitást mint nyitottságot meg is kell tartania az igehirdetése egészében.

Nem azokról a kérdésekről van szó, amelyek a prédikátor életkérdései. Hans-Christoph Piper összekapcsolja a prédikátor krízisét a prédikáció krízisével, és a prédikáció kérdésének megoldását a prédikátor kérdésének megoldásában látja.⁷ Éppen ellenkezőleg! A gyülekezetek roskadoznak az igehirdető lelki kríziseitől. Különbség van aközött, hogy a prédikátor kérdése válik-e a prédikáció kérdésévé, vagy a prédikáció kérdése válik a prédikátor kérdésévé. A prédikátorból kiinduló lelkigondozói-homiletikai attitűd vitathatatlanul valóságos és hiteles, de nehezen ad új perspektívát. Fel kell adni azt a színteret, ahol a prédikátor saját énjéből teszi fel a kérdéseket a textus számára. A kérdések megfogalmazásakor is támaszkodunk kell a bibliai szövegre, vegyük komolyan az abból fakadó kérdéseket.

Nem olyan kérdésekről van szó, amelyek retorikai kérdések, amelyeknek az a szerepük, hogy felbontsanak egy bonyolult gondolatot, könnyebbé tegyenek egy gondolatmenetet, vagy változatosabbá tegyék az igehirdetést. Az ilyen kérdéseknek is meg van a helyük, de itt olyan kérdésekről van szó, amelyek valódi kérdések. Vannak olyan igehirdetők, akik kérdések sokaságát teszik fel egy igehirdetésben, sőt az igehirdetés formátuma is folyamatos kérdések és válaszok sorozata. Kétségtelen, hogy egy ilyen retorikai módszer felvillanyozza a

5 HUGHES, R. G.: Sermons Shaped Like Questions, 142. o.

6 DONDERS, S.: How To Preach?, 210.o.

7 PIPER Hans-Ch.: Prédikáció elemzések, 8–9.o.

hallgatóságot, mindazonáltal ezek a kérdések mesterségesek, nem olyanok, mint amit maga az igehirdetés hallgatója is feltenne.⁸

Nem olyan kérdésekről van szó, amelyre tudjuk a választ, és didaktikai célból, vagy költői kérdésként tesszük fel. Nem olyan kérdések, amelyek arra hivatottak, hogy a kontaktuseremtést segítsék.⁹ Nem olyan kérdések, amelyeket nyugodtan feltehetünk, mert megnyugtató válaszokat tudunk rá adni.

Egy értő igehallgató tollából olvashatjuk ezt a koncentrált felszólítást: „A kérdés, amit az igehirdető felvet a prédikációban, legyen igazi kérdés, legyen neki is kérdés. Küszködjön vele, és a választ saját életében kristályosítsa ki.”¹⁰ „Ha az igehirdetés hallgatója tudja, hogy az igehirdető komolyan veszi a kérdéseit és megpróbálja megválaszolni azokat, akkor motiválva érzi magát arra, hogy eljőjön és meghallgassa Őt.”¹¹ Nyugtalanító kérdésekről van szó, amelyekre nem biztos, hogy tudjuk a választ, és nem zárhatók le egy mondattal.

„Mindannyian tudjuk, hogy a lelkész visz haza néhány nyugtalanító kérdést a bibliaórákról, látogatásokról vagy találkozásokról, amelyek végső soron formálják is a prédikációkat. A lelkészek utalnak beszélgetésekre, olvasnak dolgokról, mérlegelik azokat, imádkoznak miattuk, és időről időre egy textus megvilágítja a dolgot. Történetesen, egy prédikáció születik. Az ilyen fajta igehirdetésben Isten Igéje úgy jelenik meg mint egy *felismerés*, amely a lelkészhez a készülés ideje alatt ér el, és reménység szerint lefoglalja a hallgatókat is, ahogyan a prédikáció kibomlik. Ráérzünk az Igére és akkor – ebben az anticipációban – az Ige megjelenteti magát a hallgató számára. Más szavakkal, ez a fajta igehirdetés segítségül hívja az Igét”, és nem csak egyszerűen hozzávágja a hallgatóhoz.¹² Ez nem jelenti azt, hogy nem hangzik el az Ige. Sokkal inkább olyan mozzanatról van szó, amikor nem a felismert üzenetet osztjuk meg a hallgatókkal, hanem a felismerés folyamatába vonjuk bele őket, és közösen tapasztaljuk meg a Szentlélek megvilágosító erejét.

A mezsgye, ahol kérdezünk

Homiletica interrogationis – olyan beszélgetés, amelyben kérdések hangoznak el. Az *interrogatio* olyan köztes állapot, ahol a kérdezés folyamatában állunk, kíváncsian, kérve, érdeklődve. A római katolikus és anglikán körökben a rogációs napok a mennybemenetel előtti három napot (hétfő, kedd, szerda) jelöli, nevét a vasárnap felolvasott lekciónál kapta: „kérjétek és adatik néktek” (Jn 16,24). A rogatio ezt a kérést, a kéz kinyújtását jelenti. A termény megáldásának és a bő aratásért való könyörgés ideje volt ez. A mezsgyén körbejárták a mezőket és imádkoztak a termésért. Az angol és walesi protestáns hagyomány ezt úgy hordozza tovább, hogy ezeken a napokon a gyülekezetek a lelkész vezetésével határkerülést tartanak, a hívők körbejárják az egyházközség határát („Beating the bounds”) és megosztják egymással mindazt a tudást, ami a közösség alapját jelenti. *Homiletica interrogationis*: a mezsgyén szerzett tudás megbeszélése – ahol a mezsgye a kérdezés, a nyitottság terepe.

A mezsgye jobb kifejezés erre a szituációra mint a határ. A határok teológusa, Paul Tillich nem egy olyan vonalról beszél, amelyet egyszer meghúztak, és néha csak odaáll az ember, mint aki kimegy a határba. A határvidék magányosnak tűnik, és a legtöbb gondolkodó szellemi értelemben is egy egyedülálló, kihalt helynek érzi ezt. Azonban a mezsgye olyan

8 HUGHES, R. G.: Sermons Shaped Like Questions, 143. o.

9 BOROSS G.: Elvi homiletika, 12.o.

10 TÓTH S.: Mitől jó egy prédikáció?

11 DONDEERS, S.: *How To Preach?*, 210.o.

12 HUGHES, R. G.: Sermons Shaped Like Questions, 142. o.

terület, amit mindenki használ, egyáltalán nem magányos, hanem remek találkozóhely. Úgy alakul ki, hogy mindenki azon jár, kitapossák a táblák közötti sávot, innen is, onnan is rá lehet lépni. Itt érezhetjük magunkat ösztönözve arra, hogy más dolgokba belepillantsunk, itt találkozhatunk új gondolatokkal, innen vethetjük bele magunkat új olvasmányokba, beszélgetésekbe. A mezsgye azzal is alakul, hogy mi magunk járunk rajta. A mezsgye a legjobb hely a kérdések feltevésére, a „tudás megszerzésére”. A hely, amelyről szó van „tele van feszültséggel és mozgással. Ez valójában nem egy állókép, hanem keresztezés és visszatérés, a visszatérés és keresztezés ismétlése, egy oda-vissza – amelynek az a célja, hogy egy harmadik területet hozzon létre a határolt területeken túl; egy olyan területet, ahol bárki megállhat egy időre anélkül, hogy valami szigorúan elhatároltba be lenne zárva.”¹³

Kérdezés az apostoli egyház missziójában

A kérdés nincs-e ellentmondásban azzal, hogy Isten Igéjének hirdetése Isten Igéje? Mit keres a prédikáció aktusában a kérdőjel? Úgy tűnik, mintha relatívvá, kérdésessé tenné az egész igehirdetést az, ha bizonytalan válaszú kérdéseket teszünk fel. A „*Predicatio Verbi Dei est Verbum Dei*”¹⁴ állítást félreértelmezik azok, akik a prédikáció természetfölöttiségét és megkérdőjelezhetetlenségét vélik felfedezni a Második Helvét Hitvallás mondatában. Az állításban szereplő „est” nem azt hangsúlyozza, hogy a prédikáció egyenlő Isten Igéjével. Nem arról van szó, hogy a prédikáció mintegy önmagától Isten Igéje lenne. A hitvallás világossá teszi, hogy az állítás azt mondja ki, hogy Isten az igehirdetésen keresztül szól hozzánk, és nem szükséges más földöntúli, vagy titkos közvetítő eszközt keresnünk: „nem szükséges Istennek más igéjét költeni vagy várni az égből”.¹⁵ A dogmatikai állítás olyan kérdésre válaszol, hogy „prédikáljunk-e egyáltalán?” nem pedig arra, hogy „amit prédikálunk az vajon mennyei szózat-e?” Az „est” inkább implikáció, nem pedig ekvivalencia: az Isten Igéjébe bele tartozik az Isten Igéjéről szóló prédikáció is.

Nincs ellentmondás aközött, hogy a Szentlélek által tanítunk az igehirdetésben és aközött, hogy alapvetően kérdezők az igehirdetésben. Jézus nem kérdezte folyamatosan a tanítványait? Nincsenek meglepő kérdések Isten Igéjében? Tele vagyunk meglepő kérdésekkel! Amikor Jézus tanít, majdnem mindig egy kérdés hangzik el először: „Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” (Lk 10,25), „Te vagy-e az Eljövendő, vagy mást várjunk?” (Lk Mt 11,3), „Hogyan születhetik az ember, amikor vén? Bemehet anyja méhébe és megszülethetik ismét?” (Jn 3,4).

A leginkább elfogadott nézet szerint az igehirdetés gyökere az, hogy az első keresztyének a zsinagógákban igeolvasást és igemagyarázatot hallottak.¹⁶ „Mert Mózesnek régi nemzedékek óta városonként megvannak a hirdetői, mivelhogy a zsinagógákban minden szombaton olvassák.”¹⁷ Noha nincs közvetlen bizonyítékunk arra, hogy ezt a gyakorlatot átvették volna a keresztyének, mégis sokan feltételezik: az ige felolvasása és a hozzá kapcsolódó magyarázat a zsinagógából származik.¹⁸ Az, hogy a keresztyén igehirdetés gyökerét a zsinagógai hagyományra eredeztetjük, nem jelenti azt, hogy valódi választ adtunk volna arra a kérdésre, hogy miért volt szükség, illetve mi készítette a hívőket az Ige magyarázatára?

13 TILLICH, P.: Theologian of the Boundaries, 163.o. ford. Kodácsy-Simon, E.

14 CHP I. fejezet.

15 CHP I. fejezet.

16 NORRINGTON, D.C.: To Preach Or Not To Preach?, 20.o.

17 ApCsel 15,21.

18 Bibliai tudósítás arról, hogy Jézus zsinagógában tanít: Mt 4,23; 9,35; 13,54; Mk 1,21k; 1,39; 6,2; Lk 4,15k; 4,44; 6,6; 13,10; Jn 6,59; 18,20. Pál zsinagógában tanít: ApCsel 9,20; 13,5k; 14,1; 18,4k; 18,19k; 18,26; 19,8.

Az egyik elmélet szerint az igemagyarázás eredete nyelvi nehézségekhez vezethető vissza. A zsinagógában az ószövetségi igeszakasz felolvasása héberül történt meg, és ezt gyakran követte a fordítás görögre, arámra, vagy más élő nyelvre. A fordítás mozzanata lehetett az, amikor az érthetőség érdekében esetleges magyarázatot fűztek a szöveghez, hogy mit hogyan kell érteni.¹⁹ Ez azt is feltételezi, hogy az igehirdetés alapja nem egy vallásos tartalmú monológ volt, hanem a legszorosabban vett, bibliai szöveghez kötődő magyarázat. Olyan magyarázat, amelyek kérdésekre támaszkodtak, a szöveg értelmezésének kérdéseire.

A mai igehirdetésben fel kell készülnünk arra, hogy távolról érkezett embereknek beszéljünk az evangéliumról. Ez mindenképpen a belterjes „kánaáni” nyelv mellőzését jelenti. Az igehirdetésben nem vehetjük magától értetődőnek az alapvető teológiai és bibliai ismereteket. Az apostoli egyház történetében a megtért emberek közül talán az etióp kincstárnok az, aki a legtávolabbról érkezik. Ahogyan az etióp kincstárnokot is, a modern embert is a keresés jellemzi. Az eunuch kifejezés értelme vitatott, vannak akik szó szerint kasztráltat, vannak akik egy katonai rangot értenek alatta.²⁰ Egy ember, aki egyszerre gazdag és szegény, megbecsült és fogyatékos. Egy érdeklődő, aki egy Ézsaiás tekercset olvas, és keresi a szöveg értelmét. Nem véletlen, hogy éppen a szenvedő Messiás szövegrészen akadt meg az olvasásban. Hány istenség templomába térhetett már be? Hányszor csalódhatott az emberfölötti világ isteneiben, akik nem értették kérdéseit?

Meglepő módon jut el a keresztséghez.

- ⤴ Az a beszélgetés, ami Fülöp és az etióp kincstárnok között zajlott a legtöbb kézirat tanúsága szerint csak kérdésekből állt, mindkét ember részéről. A 37. vers hitvallása egy későbbi kiegészítés, de ezen kívül a lejegyzett párbeszéd minden mondata kérdés: „Érted is, amit olvasol?” (30.), „Hogyan érthetném, míg valaki meg nem magyarázza?” „Kérlek, kiről mondja ezt a próféta? Önmagáról vagy valaki másról?” (34.), „Íme, itt a víz! Mi akadályá annak, hogy megkeresztelkedjem?” (36.)
- ⤴ Fülöp egy lényegre törő kérdéssel kezd, mintha minden tapintatot és udvariasságot mellőzne. A kérdés valódi kérdés, olyan, ami ahhoz a szituációhoz legjobban illik: „Érted is, amit olvasol?” (30.)
- ⤴ Az etióp kincstárnok nem a klasszikus értelemben vett magyarázatot akar, hanem útmutatást. A *hodégeó* (utat mutat) kifejezés itt különleges, szimbolikus értelemben áll, ami nem jellemző az Újszövetség szóhasználatára (a Septuaginta sokkal inkább használja ezt a kifejezést jelképes értelemben.)²¹ Az egész történet fizikai síkja is kifejező: egy pusztaban a vízhez közeledő hintót látunk, és az út során megértett üzenet a vízhez jutáskor teljesedik ki a keresztségben.
- ⤴ Az útmutatás nem egyszerűen az irány megjelölése, nem egy teológiai séma átadása, hanem Fülöp felül a szekérre és együtt olvasnak, együtt kérdeznek. Ez az együtt járás, a közös út sokkal többet jelent, mint egy gyors válasz. A kérdezők együtt keresik a választ.

19 NORRINGTON, D.C.: To Preach Or Not To Preach?, 20.o.

20 SMITH, A.: „Do You Understand What You are Reading?": A Literary Critical Reading of the Ethiopian (Kushite) Episode (Acts 8:26-40), 68–69.o.

21 EBEL, G.: Walk, Run, Way, Conduct, 943.o.

Összegzés

„Így, ha az igehirdetés dialógikus és a hallgatót visszajelzésre készíti, akkor annak egy útja lehet, ha az igehirdetést kérdésként formáljuk meg, mint egy olyan beszélgetést, amelyben a kérdésnek és a válasznak kulcsszerepe van. Magában az igehirdetésben a kérdésen és a válaszon, valamint a vívódás őszinte megosztásán keresztül az igehirdető a megértés keresésében lekötik a hallgatókat. Ebben a keresésben az érzelmek megérintetnek és a megértés elmélyül.”²²

Szent Ágoston a Vallomások utolsó mondataiban arról ír, hogy „a teremtés hetedik napjának nem volt estéje, nem volt lenyugvása.”²³ Megszentelte Isten ezt a napot, hogy örökké megmaradjon, és várjuk az örök szombatot, hogy munkánk után nekünk is pihenésünk legyen. Addig is számos izgalmas és lezáratlan kérdéssel éljük meg életünket. Sok fordítás szépen, külön sorban odaírja az „Ámen”-t a könyv végére, mert úgy vélik a fordítók, ez illik oda. Ez azonban egyáltalán nem illik oda. Szent Ágoston tudatosan így fejezte be vallomásait: *aperietur*, „legyen nyitva”.²⁴ Amikor mi a 21. századi igehirdetéseinkben Istenről beszélünk, megadjuk-e a lehetőséget a tovább gondolásra, a lelki és érzelmi feldolgozásra. Nyitva hagyjuk-e a prédikációt a hallgatóság számára?

Felhasznált irodalom:

ÁGOSTON, Szent *Vallomásai*, (ford. Dr. Vass József), Szent István Társulat, Budapest 1999.

BOROSS, G.: *Elvi homiletika*, BRTA, Budapest, 1990.

(CHP) Második Helvét Hitvallás, ford. Erdős József. Kolozsvár, 1932.

DONDERS, S.: *How To Preach?* in: AFER 21 no 6 D 1979, p 324-337.

EBEL, G.: *hodós*, in: The New International Dictionary of New testament theology Vol .3. (ed. Brown, C.), The Paternoster Press, 1992. 935–943.o.

HUGHES, R. G.: *Sermons Shaped Like Questions*, in: Concordia Journal 26 no 2 Ap 2000, 138–146.o.

KIERKEGAARD, S.: *Vagy-vagy*, Budapest, Osiris, 2001.

MATHEWES, Ch. T.: *The Liberation of Questioning in Augustine's Confessions*, in: Journal of the American Academy of Religion 70 no 3 S 2002, 539–560.o.

NORRINGTON, D. C.: *To Preach Or Not To Preach?* Paternoster, 1996.

PIPER, Hans-Chr.: *Prédikáció elemzések*, DRHE, Debrecen, 1997.

SMITH, A.: „Do You Understand What You are Reading?": *A Literary Critical Reading of the Ethiopian (Kushite) Episode (Acts 8:26-40)*, in: Journal of the Interdenominational Theological Center 22 no 1 Fall 1994, 48–70.o.

22 HUGHES, R. G.: *Sermons Shaped Like Questions*, 141. o.

23 ÁGOSTON *Vallomásai*, 13,26.

24 MATHEWES, Ch. T.: *The liberation of questioning in Augustine's Confessions*, 540.

TILLICH, P., TAYLOR M.K.: *Theologian of the Boundaries*, Fortress Press, Minneapolis, 1991.

TILLICH, P.: *The Shaking of the Foundations*, New York, Charles Scribner's Sons, 1984.

TÓTH S.: *Mitől jó egy prédikáció?* in: *Közös(s)Ég*, 2011/38.
<http://www.parokia.hu/kozosseg/cikk/718/>

WATKINS, K.: *Quality in Praching*, in: *Encounter* 38 no 2 Spr 1977, 172–180.o.